

Observatoriul este de două ori în săptămână, Miercuri și Sâmbătă.

Prețurile

pentru Sibiu pe 1 an întreg 7 fl., pe 6 luni 3 fl. 50 cr., dusu la casa cu 1 fl. mai mult pe an; — trimis cu poștă în lăintrul monarhiei pe 1 an întreg 8 fl., pe 6 luni 4 fl. — În străintătate pe 1 an 10 fl. sau 22 franci, pe 6 luni 5 fl. sau 11 franci. — Numeri singuratici se dau câte cu 10 cr.

OBSERVATORIUL

Diariu politic, national-economic și literar.

Anul III.

Orice inserat,

se plătește pe serie și linia, cu litere merunte garmondu, la primă publicare câte 7 cr., la a doua și a treia câte 6 cr. v. a. și preste aceea 30 cr. de timbru la tesaurul public.

Prenumeratiunile se pot face în modulu celu mai ușor prin assemnatiunile poștei statului, adresate de dreptulu la Redactiunea Diariului

„Observatoriulu“ în Sibiu.

Nr. 3.

Sibiu, Mercuri 9/21 Ianuarie.

SIBIU

1880.

Rebeliunea din Budapesta în 13 și 14 Ianuarie.

Dupa simplă demonstrațiune de strade din 11 și 12 Ianuarie, înscita numai de sbierate și injuraturi, unii baroni aflară de bine că se mai provóce la duellu și pe deputatul demagogu Otto Herman. Această înpregiurare și buletinele esite pe fia-care di dela medicii lui Verhovay despre starea desperata a acestuia, în fine condolentiele nenumerate, venite din toate partile țerei către acelasiu, apoi publicate îndata în multimea diarielor de oppositiune, au încordatu inversiunarea poporatiunei și mai virtosu pe clasa industriarilor mici și pe a proletarilor amariti în sufletele lor, că banisoriu lor adunati cu sudori de sange și depusi pe la banci, se defraudă și risipescu de către „banditi în frac“, precum striga densii. Adaugemu la toate acestea, că precum arataseram și noi de repetite-ori în anul trecut, ideile socialistiche se propaga și în Ungaria de câteva ani cu rezultate surprindetorie, era capii socialistilor nu sunt nici-decum proletari saraci, ci oameni literati, advocati, unii medici, publicisti, docenti, înca și câte-unu aristocratu. Dacă nu ne înșiela toate simptomele, apoi acei conducatori voindu a se folosi de ocaziune, a trei'a di nu mai lasara pe poporu fara comanda, ci îi dederă instructiuni positive.

Că și în cele două zile precedente, masele de poporu începura se se adune sêr'a dela 6 ore înainte în elegantă strada Hatvan, în mase totu mai mari, din care o parte se poștă în față casinei domnesci. Aci se începura éras sbieratele, dara acuma însoțite de fapte violente. Unii aruncau cu piese de arama de câte patru cruceri asupra ferestrelor casinei, sticlă înse fiindu de cea grósa, cristalu că de oglinda, se spargea fôrte anevoia. Alții venisera cu busdunarile pline de pietri și bucati de caramida, cu care sparseră de a lungulu și latulu toate ferestrele din frontu și pe câtu nu le ajungea pietrele, aruncă și cu bucati de sticla caduuta din ferestrii, până ce din eróre au sfarmatu și pe ale caselor vecine, înca și câteva cruci de ferestrii. Pandurii calari și sergentii de politie pedéstra fiindu la începutu pușini la numeru, fuseră batuti,

comissariulu Majsai ranitu greu și la doi sergenti (constablers) le sparseră capetele cu pietri și cu maciuci mari (ciomege, ghióge gróse). Pe magnati înse iau scapatu 30 de panduri calari, cari sarindu cu caii pintre poporu, l'au adusu în confusiune, în câtu până atunci ómenii din curte avura timpu se incuie iute port'a, că-ci de nu se întemplă această, magnatii érá se fia sfarmati.

O parte din revoltanti alergă în stradă paralela numita „stradă frumoasă“, în care stă celalaltu frontu alu palatulu casinei domnesci. Aci se audi o voce: „Éca, vedeti acele ferestrii luminate, acolo jóca domni la carti!“ În câteva secunde toate ferestrele din etagiulu antaiu fuseră sfarmate între urlete, sbierate și blasteme selbatece. Acuma érá către 10 ore din nopte, pre candu ajunseră la față loculu consiliariulu minist. de interne Jekelfalussí cu capitanulu cetatiei (prefectulu politiei) Thaisz, cu cete de sergenti și panduri, cari începura se bata și se arestedia. Dara acuma miile de revoltanti impluseră mai multe strade pe drumulu țerei și pe stradă Kerepes înainte în toate partile. Politia întâmpină numai insulte și lovituri de pietri. Dint'odata se aude tobă ostasiésca batendu marsiu generalu. Érá o compania dela regimentulu Kussevich venindu în pasi de atacu și cu baionetă infipta înainte, apoi se opri în față casinei. Dara ce érá se facu o singura compania preste atâtea strade? Mai venira alte 4 companii, cu totulu camu două bataliune, pușinu numeroșe, plusu sergentii calare și pedestrii, camu la 100 de inși. Îndata apoi Thaisz și comandantele trupei de linia provocara pe glóte a se departă. Rêspunsulu fu totu că până aci: urlete furióse. Acum se batú de alarmu și trupele înaintara în atacu cu baionetă la carne. Multime de persoane de toate clasele și de ambele sexe luara întiepaturi și junghiaturi. S'a întemplatu adeca și aci că totu-deauna în casuri de acestea, că persoane cu totulu innocente voindu a trece dela teatru sau de airea către casa, au fostu luate la mijlocu între revoltanti și asia au patit'o. Acumu se audi vaiete, tîpete, plâsete, râcnete de dorere și, cerere de ajutoriu. Cu toate acestea, mai multe grupe de revoltanti totu mai atacă pe panduri și pe sergenti, batendu pe câteva

de mórte și ranindu'i înfricosiatu. De aci încolo bataliunile se defacura în plutóne și totu în mersu de asaltu se luara prin toate stradele dupa revoltanti totu cu baionetă înainte. În „stradă ungrésca“ nesce femeii versara apa ghiatiósa din ferestrii preste soldati.

Resultatulu exactu alu versarei de sange din acea nopte nu se sciá nici la 5 zile dupa aceea. Politia are în spitale 10 sergenti raniti greu, cu care se afla și doi civili, unu studentu zugravu anume Arpad Pap dela Petrov'a și unu chielariu (Kellner) anume Ignatu Reis, ambii întiepati reu de baionete. Numerulu ranitoru se va potea aflá numai în urm'a unei investigatiuni stricte din casa în casa.

Rebeliunea din 14 Ianuarie nopteá fu și mai inversiunata, mai sangerósa și póte că va fi cu atâtu mai fatale în consecentiele sale sociali și politice, pentru-că ori-cátu se încerca press'a ministeriale se incurce adeverulu, toate acestea turburari sunt fara nici-o îndoieála de caracteru pronunțiatu, sociale și politicu.

În acea zi se vedea înca pe la 9 ore înainte de amiedi grupe de persoane, înbracate care mai elegantu, care mai ordinariu, preamblandu-se pe stradele principale și anume pe stradă Hatvan, în care este casin'a, înse fara a dá vreunu semn de turburare; numai unii ómeni uitandu-se la ferestrele casinei, fluieră câte odata și sioptia între sine. S'au mai aflatu preste di, că se înpartu maciuci și baltage la mai multi individi locutori în suburbii. Conventicule mai pușinu numeroșe s'au tinutu preste di la mai multe locuri. Diariile din oppositiune, mai alesu cele kossuthiane și republicane preparara și mai multu spiritele, dieci de mii de exemplarie s'au vendutu în acea zi. Asia politia avú destule simptome, pentru că se stea preparata și mai bine pentru sêr'a din 14, se ia și comandă suprema a trupelor din garnisóna, mesurele cunoscute de necesarie.

Dara planulu capiloru rebeliunei nu a fostu că se stea la bataia cu óste regulata, că-ci nici-unulu din ei nu érá orbitu de fanatizmu până într'atata, că se nu vedea, că cu pietrii, caramidi, maciuci și baltage nu poti stá înaintea óstei de

Foisiór'a „Observatoriului“.

Unele observari relative la comitatulu Hunedórei și în specie la districtulu Hatiegulni.

(Urmare.)

Tinutul Hatiegului preste totu este încunjuratu cu munti și numai o parte de către Nordu cu deluri sêu coline destulu de înalte. Districtulu se desface în două vali, un'a ce se dice a Hatiegului, alt'a a Jiului, asediata între două aripi ale Carpatilor. Numele ilu are dela riului Jiului, dintre care unulu curge dela resaritu, altulu dela apusu, și înpreunanduse la gur'a Surducului se vérsa p'între Carpati în Romani'a mica.

Cu esceptiune de o mica parte de către nordu, în acestu tinutu se afla două strimtori de munti, passuri sêu trecatóre, adeca Vulcanulu spre amiedia-di de către Romani'a mica, și Pórt'a-de feru spre apusu, către Banatulu Timisianu. Numele ilu are dela configuratiunea terenului, pentru-că formédia o cale angusta între două munti, curmati dela natura sêu prin arta. Pe aici se crede că a intratu și imperatulu Traianu candu a cuprinsu Sarmisegetus'a, și pe urma Daci'a întrega.

În timpurile mai vechi, adeca mai înainte de epoch'a principiloru nation. candu Transilvani'a, stá sub regi și se aflá în uniune personale cu Ungari'a, și cá țiera autonoma se administră prin voivodi, în tienutul Hatiegului între alti Cnezi și proprietari mai mici, esistă două proprietati mari, un'a în partea valei Hatiegului de către resaritu, și această a fostu a unei monastiri renumite, de ritulu orientale. Acea monastire dotata cu mari possessiuni dupa analogia monastirilor din Romani'a, avé doue resiedintie, un'a langa Hatiegu la satulu de acum Santa-Maria; edificiuulu cu o radicatora; casele

monastirei sunt și acuma în stare buna de locuitu. Érá biseric'a edificata din petri cioplite, este situata în fat'a caselor de locuitu, și această biserică este ocupata de multu de către calvini și prefacuta dupa ritulu lor; dara pe pareti se potu vedea zugraviturile ce s'au facutu în tempulu celu lungu de două secolu. La biseric'a gr-catholica din comun'a Subcetate pe tempulu candu eram eu vicariu, aflasemu nesce carti rituali manuscrise, dintre care un'a seu doue, bine nu'mi aduc aminte, le am datu canoniculu T. Cipariu, pentru care s'au datu numite biserică alte carti rituali tiparite. Întrebandu eu pe parochulu Subcetatiei, că de candu și de unde le are biseric'a acelea carti, mi-a respunsu: că dupa tradițiunea ce s'a conservatu, acelea au remasu dela calugarii monastirei dela S. Maria.

Alta resiedintia a fostu la satulu asia numitu Riu-de-móra (Malomviz) langa muntele Retediatu, unde asemenea stau murii biserică întregi, și pictur'a înca numai pușinu stêrsa; stau și ruinele caselor de locuitu a calugariloru, aproape de biserică. Totu asemenea mai stá și unu micu castelu că locu de aparare în tempu de turburari, edificatu pe o colina înalta, aproape de biserică. Acelu castelu se numesce Coltiu (ungurii îi dicu Koleczvára). Acea numire o are dela unu coltiu de pietri, care stá întinsu asupra riului către muntele Retediatu. Romantiarulu Josika Miklos în romanulu titlatu „Koleczvára“ pune în fantasi'a cetitoriuulu pe o fecióra din famili'a Candésca, dupa elu Kendefiana, că siediendu pe acelu coltiu, și torcându lasá firulu fusului se ajunga până în riu. — Această Monastire avuse bunurile și possessiunile celea mai întinse, și considerandu lini'a drépta peste munti, în directiune meridionale spre Romani'a mica, se marginia cu proprietatile monastirei Tisman'a, care este asediata pe latere meridionale a Carpatiloru. Aici și până acum se afla unii arbori, castani betrani, de soiu bunu, cari sunt înpartiti între succesoriu familiei Candea, Candesci, ung. Kendeffy, dara nu se mai înmultiescu. Despre acesti arbori înca este tradițiunea, că suntu adusi și plantati pe tempulu calugariloru, dela susu numit'a monastire a Tismanei,

unde asemenea arbori se afla în mare abundantia asia, câtu cu fructulu lor se ingrasia turme de rimatori.

Caderea acestei memorabile monastiri și ocuparea bunurilor ei s'a templatu dupa introducerea reformatiunei sub principii reformati, cari ori și unde se aflá biserică romanescă mai frumoșe și alte bunuri religióse, le confiscá și le doná mai cu sama celoru cari primia confesiunea reformată.

Între altele, totu în comitatulu Hunedórei la Giogiu de josu, palatulu celu amplu alu comitelui Kunn Gothardu a fostu odinioára monastire romanésca, dupa cum fiindu eu cu óre-care ocaziune la densulu, mi-a descoperitu însusi comitele; s'ar potea înse dice cu totu dreptulu, că acelu palatu a fostu resiedintia unuia din episcopii sufraganei ai mitropoliei de Alb'a-Jul'a, despre cari acum numai din diplomele metropolitilor dela A.-Jul'a se mai scié că au esistatu óre candu, fiindu-că li se amintescu numele.

Aceasi sórte au avutu și monastirea cea memorabile din Valea Hatiegului, donata familiei Candescu, sub care nume și până astadi este cunoscuta poporului. Îmi aduc aminte, că o femeia și proprie o fata betrana cu numele Papp Maria, care purtá unu processu pentru unele bunuri familiare, întrebata fiindu ce e causa, că nu s'a maritat? a respunsu: Nu m'am maritat, pentru că nu mi-a venitu noroculu ce ar fi coresponsu la rangulu familiei mele celei Candesci. Adeca acea fetióra de romanu érá în óre-care legatura de sange cu famili'a Kendefiana, care astadi are rang de comite (grafu) între cele mai de frunte familii aristocratice. S'ar parea totusi, că această familia înca și dupa confiscarea și ocuparea bunurilor monastiresci, s'a mai tinutu de ritulu biserică orientale, de óra-ce în Riu de móra langa curtea boierésca a familiei Candesci se afla o biserică edificata din materia solida, pavimentata cu pétra de marmora alba; în acea biserică este înmormentatu Candescu, unu stramosiu alu familiei, pe cum arata o pétra cu inscripțiune în limb'a serbésca.

(Va urma.)

linia ce'ti vine cu o padure de baionette, cu câte 8 focuri într'o pusca, si daca e nevoia mare, cu tunuri si shrapnele. Ei isi pusesera numai in capu, se faca dreptate acolo, unde credea densii ca man'a procurorilor si a tribunalelor n'a potutu ajunge nici-odata, se ucida pe cãtiva grafi, baroni si plutocrati, capitalisti si speculanti mari insoçiti cu acestia, si asia se dea monarchului ocaziune ca se se convinga, ca ministrii nu'i spunu adeverat'a stare a lucrurilor din tiãra; in fine se'si ia satisfactiune cãtu se pôte mai brutale pentru fapt'a de banditu comissa asupra publicistului Iuliu Verhovay in numele casinei domnesci.

Pãna pe la 6½ sãr'a strad'a Hatvan se implu érași de ómeni; inse totu atunci se vedea postati in aceeași strada vreo 20 panduri calari si vreo 100 de sergenti pedestrii. Dintr'odata s'au inchisu tóte boltele si cafenelele. Pe la 7 óre politi'a nu mai putea reziste la aruncaturile de pietrii; strad'a intrãga si cele laturali inghesuite de lume, ferestrele si falinarele reparate in acea di, fusera sparte érași. „Se traiésca Verhovay! Traiésca Kossuth! Spen-diurati pe banditii in fracu!“ urlau din diverse parti. Preste puçine minute apparu 2 companii in marsiu de asaltu, batendu tob'a si sunandu trompett'a de alarmu. Insusi generalu-comandantele br. Edelsheim Gyulai insoçitu de alti 4 generali, anume Gammel, Rheinländer, Kaes, Krautwald, si de mai multi oficiari superiori, comandã infigerea baionettei si provocã pe rescolati a se departã. Raspunsulu fu racnete asurditórie si plóia de pietrii insoçita de alte strigaturi: Josu cu politi'a, josu cu militi'a! Una compania ataca la carne, poporul o ia la fuga. Pe atunci inse ajungẽdu regimentulu „Schmerling“ intregu pe scena, ocupase mai multe positiuni alese fôrte bine pe diverse strade si piatie, venise si puçina calarime. In strad'a unгурésca poporulureadunatu desvoltã resistenta turbata cu petrii, mai virtosu asupra calaretilor pe cari'i si respinse; acestia s'au reculesu iute si aruncandu-se cu sabiile asupra glótelor, au taiatu pe care cum l'au ajunsu, éra pe altii 'iau calcatu cu caii, éra la unu venatoriu boierescu ii despicara capulu.

Pe la 8½ óre poporul éra se concentra pe calea Kerepes. Aici apoi se audira mai antaiu puscaturi, in urm'a carora remasera morti juristulu evreu Schwarz si unu fiacaru (birjariu), anume Hajnal, inpuscatu pre candu gonía caii in fuga. Totu camu pe atunci doi sergenti au fostu raniti de mórte. In alte strade pe unde se mai adunase poporu, se inpartira susu numitii 4 generali si luara dispositiunile necesare; preste totu inse numai baionett'a jocã rol'a principale, si dupa tóte raporturile venite nu se afla se se fia comandatu focu cu glóntie, decãtu numai la unu singuru locu, din partea unui plutonu de vreo 15 soldati, unde unii din poporu trasera cu revolvere. La teatrulu „poporului“ (Volkstheater, népszínház) s'au mai intemplat treí descãrãturi de revolveru. Preste totu sémena fôrte, ca comandantii ostasimeí de linia s'au portatu cu multa prudentia si crutiare, ca pãna unde se pôte, sange se nu verse, mórte multa de omu se nu se faca, si ni se pare ca chiaru si baionett'a fu aplicata numai ca se inpinga si se risipésca pe glóte din strade; éra manoper'a cea mai eficace érá, ca trupele inchidea stradele in masse compacte, ca se nu mai póta trece nimeni. Sergentii si pandurii insultati, batuti cu pietrii de cãtra poporu, au fostu si ei multu mai brutali, batendu, intiepandu si despicanu capete de ómeni. Arestari s'au facutu abia 52 in acea nópte, din cauza ca poporul smulgea pe cei mai multi escedenti din manile sergentiloru si'i amestecã p'intre glóte. Dupa miediulu noptiei linistea s'a restauratu abia si trupele s'au retrasu in casarme, remanendu pe strade mai multu numai patrólele duplicate ca in timpi anormali, cum si pichete de câte doi trei cavaleristi. Cea mai agera paza a fostu in acea nópte inpregiurulu fabricei de gazu aeriformu, cu care este iluminata capital'a, din cauza ca se latise tare fain'a, ca revoltantii voiescu se o ruinedie, se remana tóte stradele intru intunecime asia cum le conveniã lor; de aceea au si spartu in câteva strade tóte falinarele si au stinsu gazulu.

De altumentrea garnisón'a intrãga a statu tóta noptea consignata sub arme, si fiindu-cã aceea este abia de 6000, se comandase si cavaleri'a de pre la sate.

In sãr'a din 15 Ianuariu érași s'au mai vedutu câteva strade ocupate de poporu, strigandu totu refrenele vechi, intonandu cantece revolutio-narie si spargẽdu câteva falinarie; acum inse politi'a pedéstra si calare avu mai multu tinuta de observatória, ca si puçin'a militia comandata in ajutoriulu ei, si asia spre miediulu noptiei capi-

tal'a se linisti, dupa cinci nopti petrecute in frica si terróre.

Acésta fu deci esplosiunea materiiloru combustibili acumulate in cei 13 ani nu numai in capitala, ci in tiãra intrãga, ceea ce se pôte cunósce si din condolentiele telegrafice, care vinu cu miile, ca si din numeroase deputatiuni ce alérã la Verhovay in modu demonstrativu, voindu cu acésta se 'si manifeste amaratiunea sufletului si drépt'a mania asupra sistemii actuale.

Albumu macedo-romanu.

La apelulu sinceru de infratire, ce Societatea Macedo-Romana trimetea, in diu'a inaugurarei ei, tuturoru popóraloru conlocuitoare cu Romanii de peste Balcani, a respunsu man'a de ucigasiu. Ne place a crede, ca la Aten'a, la Constantinopolu, indignatiunea a fostu aceeași ca si la Bucuresci, si ca criminalii isi voru primi pedéps'a dela autoritatile turcesci, dupa staruintiele ambassadei romane.

In fapt'a nedémna, criminala, a unoru fanatici, noi vedemu unu nou indémnu, ca neincetatu si neadormitu se lucreze fia-cine la luminarea, la cultur'a popóraloru: Scóle, scóle si éra scóle.

Pentru a dá celoru doue milióne de frati, locuitori dincolo de Dunare, scóle din ce in ce mai numeroase, societatea de cultura Macedo-Romana are nevoia de fonduri. Comitétulu ei nu va negliãia nici unulu din mijlócele proprii a mari finantiele societatiei. Din acestu punctu de vedere, comitétulu a crediutu utilu se publice o lucrare in form'a publicatiunii Paris-Murcie, din venitul vëndieri careia se se deschidia imediatu scóle cerute cu multa staruintia de mai multe comune, curatu romanesci, de peste muntii Balcani.

Primindu acésta insarcinare, am comptatu, nu pe propriiele mele poteri, ci pe incercatul patriotismu alu scriitoriloru si artistiloru nostrii.

Am cutediatu deci, se me adresezu cãtre toti barbatii insemnati ce avemu in tóte directiunile activitatii spiritului cu apelulu urmatoriu:

„Domnule“

„Cunósceți scopulu ce urmaresce societatea de cultura Macedo-Romana. Pentru ajungerea lui cãtu mai repede, societatea are nevoia totu pe atãta de sprijinulu morale alu tutuloru Romaniloru, cãtu si de acelu materialu. Pentru a creã scóle multe si neintardiate, pentru a dotã bisericile romane de peste Dunare cu carti romane, se ceru spesse, pe cari societatea nu le pôte ridica cu venitul ce prinesce dela membrii sei.“

„Pentru a cresce asia dara financiele societatiei Macedo-Romane, comitétulu ei a crediutu utilu se incerce intre Romani ceea ce, cu atãta succesu a realizatu bine-facerea in Paris. In favórea unoru districte spaniole inecate de inundatiune, press'a franceza a publicatu albumu Paris-Murcie. Óre, noi Romanii cari amu luat mii de exemplare din Paris-Murcie, nu vomu ridica dieci de mii de exemplare din unu albumu Macedo-Romanu care s'ar publicã, cu celu mai josu pretiu, in favórea fonduriloru unei societati care voiesce se salve din inundarea mai teribila a desnationalisarei, pe unu poporu de aprópe doue milióne de frati?“

„Convinsu ca dá, comitétulu societatiei a decisu publicarea imediata a unui asemenea albumu si, deci, are onóre a ve rogã se veniti in ajutoriulu publicatiunei lui cu o mica lucrare originala, fia in prosa fia in versuri, inse inedita si subsemnata de d-vóstra.“

„Ne'ndoindune de primirea rugamintei nóstre, ve asiguramu de distins'a nóstra consideratiune.“ *)

Acestu apelu a fostu transmisu prin posta.

Temẽdu-me inse, ca nu cumva apelulu meu se nu ajunga la tóte persónele carora a fostu adressatu, viu prin organulu pressei — „rogu pe tóte diarele se reproduca acésta scrisóre de interessu romanescu“ — si rogu din nou pe toti scriitorii si artistii nostri si pe ilustrii nostri barbati de statu, ca se nu se ingreueze de a ne tramite, fia mici lucrari originale, fia scurte autografe, pentru a constitui albumulu Macedo-Romanu.

Totu deodata, rogamu pe toti librarii din tiãra si din tóte provinciile locuite de Romani, se deschidia de pe acum, liste de subscriptiuni pe pretiulu de 2 lei chartia ordinara si de 5 si 10 lei editiunile de luxu.

E de prisosu se adaogemu, ca speramu a avea colaborarea si a mai multoru ilustratiuni din Franci'a, Spani'a, Portugali'a etc. Albumulu pe langa acésta va avea ilustratiuni insemnate relative la Macedoni'a, la tipulu si costumurile atãtu de frumóse ale Romaniloru din acea parte.

Terminandu, ne adressamu din nou la tóta press'a romana fara distinctiune de colóre, si, declarandu-ne gat'a a primi cu recunoscintia, tóte consiliile ce ar crede utilu se ne dea pentru isbutirea publicatiunei albumulu Macedo-Romanu, punemu lucrarea sub protectiunea ei eficace si patriotica.

Memburu comitetului Macedo-Romanu.

V. A. Urechia.

Romania.

— Bucuresci, 5/17 Ianuariu. Precum in alte staturi constitutionali, asia si in capital'a Romaniei viati'a parlamentaria in decursulu serbatoriloru a pausatu, deputati si senatori se afla pe la casele lor; cu atãtu mai multu miscare se vede

*) NB. A se adressã lucrarile de publicatu in albumulu Macedo-Romanu, cãtra d-lu V. A. Urechia, la Bucuresci, pãna la 24 Ianuariu 1880.

in viati'a sociala. Multime de datine vechi stravechi din serbatorile Craciunului se mai conserva pãna in dio'a de astadi mai in tóte clasele poporului, si civilizatiunea moderna cu spoielile sale nu le pôte sterge urmele asia usioru, precum se intempla in alte ramuri ale vietiei nationale. Dara pe langa serbatori, spiritele se mai punu in miscare atãtu in capitala cãtu si in alte orasie a le tierei prin faptele milei si indurarei cãtra miile de familii remase in lipsa mare, atãtu in urmarea secerisului reu din câteva districte, cãtu si pentru tirani'a ernei acesteia, care este mai totu asia de aspra la siãsuri ca si la munti. Mai alesu din initiativ'a curtiei si a catoruva dame din societatea superióra si din clasa artistelor, concertele si representatiunile de bine-facere urmédia unele dupa altele, si ceea ce incepuse dn. Jonescu in teatrulu seu „Dacia“, s'a continuatu in teatrulu celu mare. Daca amu stã se descriemu succesele si rezultatele tuturoru productiuniloru cu scopu de bine-facere, atãtu pentru saracimea de aici, cãtu si pentru cea din Transilvani'a pagubita prin esirea apelor, amu avea se scriemu unu volumu.

La balulu dela palatu tinutu dupa vechiulu usu in dio'a de anulu nou, au fostu invitate preste 1700 de persóne, nu numai din clasa superiorea a societatiei, ci si din celelalte, comerciulu, profesoria, burgesi'a au fostu reprezentate bine.

Din sfer'a politica mai ocupa pe lumea nóstra inca numai cestiunea pendentã a recunóscrei independentei din partea Angliei, Fran. si Germaniei, ea inse 'si perde pe fia-care di din agerimea ei; prea fresce, ca-ci acelea trei poteri nu mai au nici macaru unu pretextu usioru a nu indeplini decisiunea congressului dela Berlinu relative la recunóscrea Romaniei, éra pentru reservatiuni mentali iesuitice, de planuri, reserãte, ascunse, misterióse, de arriere pensée mai au timpu de ajunsu pãna la judecat'a cea de apoi. Inblandirea acelu trei poteri cãtra Romani'a se pôte asteptã in momentele de façia cu atãtu mai multu, ca in cestiunea Arab-Tabiei reprezentantii lor au votatu in favórea Romaniei. Se dice, ca Germani'a amana recunóscrea numai pãna la inchiaierea contractulu pentru rescumpararea definitiva a caliloru ferate; noi inse nu vedemu nici o legatura frésca intre acestea doue cestiuni.

Lumea intrãba, ca ce este cu partid'a politica nationala (lucus a non lucendo), ce amerintia a se formã inpregiurulu si sub conducerea domnului Grigorie Michailu Sturdza, fiu mai mare alu lui Michailu Sturdza voda, fostu domnu alu Moldovei dela 1834 pãna la 1849. Se nu dóra capulu pe nimeni de acésta secatura politica. Cu tóte acestea la alta ocaziune avemu se ne ocupamu si noi de ea ca de o curiositate, pe care o citește cineva cu placere pentru distractiune.

Mane se va serbã Baptismulu Domnului Is. Chr. totu cu solemnitatea din alti ani, cu parada militara, la biseric'a Zlatari si la riu, conformu programei, cu Domnulu si cu mitropolitulu primat in frunte.

Correspondentie particulare ale „Observatoriului“.

— Oradea mare, 11 Ianuariu st. n. Membrii exactoratalu convocati in sesiune regulata de cãtra Preas. domnulu episcopu diecesanu Michailu Pavelu, isi terminara pentru asta-data lucrarile lor, adeca revisiunea compturiloru dela tóte fondurile si fundatiunile diecesane. Se crede ca starea actuala a fonduriloru se va publicã cãtu mai curendu, pentru ca se ajunga la cunoscintia deplina a tuturoru membriloru acestei diecese, clerici si mireni, ca-ci a venitu timpulu, ca se le mai pese si mireniloru carturari de religiunea si biseric'a loru nationale, sau incai se se scia curatu, care se mai tine si care nu, de ritulu nostru.

Precum s'a vedutu din computuri, starea materiale a gimnasului dela Beiusiu va fi ameliorata.

In loculu nou numitulu canonic Vulcanu, parinte alu redactorulu „Familiei“, la parochi'a Let'a-mare merge dn. Petru Mihutiu, pãna acum directoru alu gimnasului de Beiusiu, éra directoru se face cunoscutulu scriitoriu dn. Iustinu Popfiu. La catedr'a de limb'a si literatur'a romana din archigimnasiulu (liceulu) dela Oradea se crede ca va veni dn. professoru Iuliu Papfalvai, unulu din professorii cei mai laboriosi dela Beiusiu, care inainte cu cãtiva ani mai functionase aici ca pofessoru de preparandia (pedagogia, scóla normala de pedagogia).

Ern'a este si pe la noi aspra destulu; avemu geru dela 12 pãna la 16 graduri Reaumur.

— Barladu, 2 Ian. 1880.

Domniei sale domnului redactoru alu diariulu „Observatoriulu“.

Pentru infortunatii inundati romani, frati ai nostrii din Transilvani'a, adunandu-se o suma de siese sute franci ca ofranda sincera din partea onorabililoru mei concetatieni Barladeni, — subsemnatulu are onórea, dle Redactoru, a ve inaintã pe de o parte acésta suma

de siese sute franci, in bilete ipotecarie — romane, inpreuna cu list'a detaliata a generosilor domni oferitori, cu rugaminte se binevoiti a transmite citat'a suma onorabilului comitetu centralu din Sibiu spre a o utiliza in scopulu amintitu, era pe de alta parte, spre a mea justificare se binevoiti a dá publicitatii prin stimabilulu diariu ce redactati generoseloru nume si a sumelor aretate si specificate in list'a anexata.*)

Primiti etc. Stroe Belloescu, professoru.

Raportu generalu

despre activitatea „Reuniunii romane de cantari“ din Sibiu si a comitetului ei, dela infintiare in 16 Novem. 1878 până la sfersitul anului 1879.

(Cetitu in adunarea generala din 3 Ianuariu st. n. 1880.)

Onorata adunare generala! Comitetulu provisoriu, conformandu-se dispozițiilor statute din §. 8 al. 6, vine a presentatei onoratei adunari generale urmatorulu raportu despre activitatea sa si a reuniunii in restimpulu dela 16 Novembre 1878 până la sfersitul anului 1879.

Instituita in modu provisoriu in 16 Novembre 1878, „Reuniunea romana de cantari“ a alesu in adunarea sa generala din acelasiu datu unu comitetu de 8 membri, concredindu-i conducerea afacerilor sale până la constituirea definitiva. Acestu comitetu in frunte cu presedintele reuniunii Dr. Aurelu Brote, s'a nizuitu pe câtu i-a ertatu greutatile inceputului, a corespunde in cea mai buna consciinta chiemarei sale si increderei puse in densulu. In câtu acesta i-a succesu d-vóstra sunteti competenti a judeca, era pentru viitoriu veti dá directivele necesarie in acele afaceri, in cari comitetulu vi se va para a nu fi purcesu conformu intentiuniloru d-vóstra.

Urmandu insarcinarii primite dela adunarea de constituire provisoriu, comitetulu a inaintatu statutele reuniunii la locurile competente spre aprobare. Din caus'a unor emendari reclamate de In. ministeriu reg. ung. de interne si sanctionate prin votulu adunarei generale extraordinare din 3 Februarie a. tr., aprobarea statutelor s'a intardiata asia, in câtu abia in 17 Martie sub Nr. 11938/1879 s'au retrimisu comitetului, provideute cu clausal'a de intarire a locurilor competente. Dela acestu datu dar' se póte privi „Reuniunea romana de cantari“ cá constituita dupa tóte formele legale. — Si până la acestu terminu inse, reuniunea cu previa incunoscintiare a autoritatiloru politienesei locale, si-a urmaritu problem'a sa de a cultivá music'a vocala, tinendu de 2 ori pe septemana probele de cantari sub conducerea dlui dirigentu de choru C. Frühling, angajatulu spre acestu scopu. Probele au continuatu a se tine de atunci in-cóci regulatu, esceptionandu lunile de vara Julie si Augustu, cari s'au facutu timpu de ferii si pentru reuniune. Zelulu membriloru activi, cari cu esactitate esemplara au cercetatu órele de proba, este a se multiami daca, chiaru inca inainte de aprobarea statutelor in 9 Februarie a. tr. s'a potutu arangia primulu concertu ordinaru alu reuniunii. In 30 Octobre a urmatu apoi alu douilea, in conformitate cu dispozițiile statutelor aprobate. Afara de aceste productiuni ordinare, jun'a reuniune a mai arangiatu si o productie extraordinara in 24 Martie, cu tacse de intrare pentru toti membrii, si a participatu la concertulu filantropicu arangiatu de „Reuniunea germana de cantari“ din locu, in favorulu Seghedinului nenorocitu prin esundarile Tissei. Daca productiunile ordinare si cea extraordinare, arangiate pentru membri, a escitatu fatia de reuniunea nóstra celu mai viu interessu la publiculu romanu, participarea la concertulu filantropicu i-a castigatu cele mai legitime simpatii si la publiculu neromanu din acésta cetate.

In productiunile musicale ale reuniunii comitetulu a purtatu grije a se escuta, atátu piese de musica nationala, câtu si de musica classica; cele d'antaiu din motivulu cá, prin esecutarea loru se se cultive simtiulu nationalu si se se prepare terenulu pentru o desvoltare mai inbucurátore a musiciei nationale in viitoriu, cele din urma din motivulu cá, prin ele se póte cultivá mai cu succesu gustulu adevratu esteticu, indispensabilu chiaru pentru cultivarea musiciei nationale. Intre piesele musicale nationale esecutate, fara indoiela ocupa loculu primu balad'a „Verfulu cu doru,“ pre care comitetulu o a dobenditu de-adreptulu dela compositoru Z. Lubicz asia, cá reuniunea nóstra a fostu cea d'antaiu care a esecutatu in publicu acésta piesa interesanta in patri'a nóstra.

Trecendu la afacerile curatu administrative, comitetulu pentru a face tuturoru membriloru cunoscute dispozițiile statutelor a ingrijitu de tiparirea loru in tipografi'a archidiecezana si le a distribuitu intre membrii reuniunii; mai departe pentru cá esistentia reuniunii se fia asigurata si din punctu de vedere materialu, elu in contielegere cu membrii activi ai ei, a stabilitu indata la inceputu cotisatiuni anuale, si anumitu pentru membrii activi cu 3 fl. 20 cr. si pentru cei ajutatori cu 4 fl., cotisatiuni, cari, cu puține esceptii, au si in cursu regulatu in rate trilunare la cass'a reuniunii. Comitetulu a recunoscutu si recunósce cá, pentru inprejurarile nóstre cotisatiunile amintite sunt cam mari; greutatile inceputului inse le-a reclamatu asia, precum sunt ficsate, cá-ci altcum ar fi fostu pusa sub intrebare chiaru esistentia reuniunii abia constituite. Cu placere se constata, cá zelosulu publicu romanu recunoscendu marea insemnatate ce au reuniunile preste totu si a nóstra in specialu, pentru desvoltarea vietiei sociale si pentru cultivarea gustului, nu a pregetatu a oferi cu cea mai mare bunavointia sprijinulu seu materialu pentru sustinerea reuniunii. Asia din partea venerabilulu

consistoriu archidiecezanu, resp. a directiunii Seminarului Andreianu, apoi din partea actionarilor institutului de creditu „Albin'a,“ reuniunea nóstra s'a veditu in decursulu anului trecut intimpinata cu deosebita buna-vointia, punendu celu d'antaiu gratis la dispoziție pentru probele de septemana o localitate acomodata in numitul seminariu, era cea din urma conferindu-i in adunarea generala de dto. 28 Martie a. tr. unu ajutoriu de un'a suta floreni v. a. Afara de aceste d-siór'a Sabin'a Brote a oferitu gratuitu clarvirulu seu pentru acompianimentulu dela concertulu extra-ordinariu; d-n'a Maria Cosma a daruitu o lampa, d-n'a Maria Rosc'a o coperta cusuta de pansa pentru piano, d. J. G. Baritiu doue sfesnice in folosulu reuniunii.

In sinulu comitetului s'a facutu in decursulu anului o schimbare, reclamata de inprejurari, si anume in loculu dlui D. Comsia, repasitu din cause grave familiare dela functiunea sa de secretariu, s'a substituitu membrulu comitetului Dr. D. P. Barcianu.

Trecendu la membri se constata, cá numerulu de 66 membri activi dela infintiare s'a sporitu in decursulu anului până la 83. Din ei inse au repasitu 8 in si intrandu cá membri ajutatori, 12 in si au repasitu cu totulu si 1 dónna Constantia Comsia, a fostu rapita reuniunii prin mórté; remanu dar' cu finea anului 1879 membri activi 62. Membri ajutatori s'au in scrisu in decursulu anului 78, din acestia au repasitu 11 in si, remanendu cu finea anului 67.

Veniturile ordinare ale reuniunii au fostu:

Din tacsele de membri pentru alu IV-lea cuartalu din 1878 si din cele 4 cuartale din anulu 1879	495 fl. 50 cr.
Dela productiunea extraordinara	86 „ —
„ ordinara	12 „ —
Cotisatiuni „ anticipate pro 1880	8 „ —
Venitulu extraordinariu din donatiunea dela institutulu „Albin'a“ dinpreuna cu interesele	104 fl. 60 cr.
Sum'a	706 fl. 10 cr.

Cheltuelile au fostu:

Dirigentulu de choru	227 fl. — cr.
Spese de cancelaria	20 „ 26 „
Musicali	4 „ 30 „
Chartie de note	17 „ 65 „
Copiarea notelor	30 „ 83 „
Economatulu	23 „ 18 „
Spesele productiuniloru	111 „ —
Remuneratiuni servitoriloru	18 „ 14 „
Spese extraordinare	14 „ 39 „
Chiri'a pentru piano	38 „ 66 „
Sum'a	505 fl. 41 cr.

Subtragendu-se cheltuelile din venituri, resulta pentru anulu 1880 in favorulu reuniunii unu restu de 200 fl. 69 cr.

Archivulu reuniunii coprinde până acum, decopiate in esemplare de ajunsu pentru cele 4 voci:

Piese musicale	20
Esemplare din statutele reuniunii	300
Esemplare din tecstulu baladei „Verfulu cu doru.“	68

De inventariulu reuniunii se mai tinu o stampilie, o lampa mare cu doue bratie, o lampa mica, o coperta pentru piano si 2 sfesnice, la-olalta in valóre de 12 fl. 89 cr. v. a.

Aceste sunt in reasumatu datele ce comitetulu are onorulu a presentá Onoratei adunari generale. Functionandu in modu provisoriu si neavendu preliminaru unu bugetu pro 1879, de asemenea lipsindu-i si in alte privintie indegetari pentru conducerea societatii, celu puçinu in jumetatea d'antaiu a anului, până la aprobarea statutelor, elu a facutu ceea ce a aflatu de bine pentru inaintarea scopului reuniunii. Dreptu aceea comitetulu isi ia voia a rogá pre onorat'a adunare generale:

- 1) A aduce inainte de tóte tributulu de pietate umbrei repasatei si fostei zelóse membre a reuniunii d-nei Constantia Comsia;
- 2) A dá comitetului provisoriu absolutoriulu pentru activitatea sa din anulu trecut;
- 3) A ficsá bugetulu pentru a. 1880 pe bas'a proiectului, ce comitetulu are onorulu a presentá.

Cu acestea comitetulu provisoriu privindu-si misiunea sa de incheiata, multiamesece onor. adunari generale pentru increderea cu care a fostu onoratu si pune mandatulu seu érasu la dispositi'a onoratei adunari generale.

Din siedinti'a comitetului tinuta in Sibiu in 30 Decembre 1879.

Comitetulu.

Sciri diverse.

— (Ordinu de di.) Cu ocasiunea noului anu 1880 M. S. R. Domnitoriulu Romaniei a datu urmatorulu ordinu de di pe armata:

Ostasi,

„Anulu ce a inctatu Mi-a probatu, odata mai multu, cá sunteti patrushi de nobil'a missiune ce ve este incredintata si cá, prin disciplina si silintiele vóstre, ati meritatu multiamirea Mea si increderea tiei.“

„Continuati pe acésta cale, faceti-ve datori'a cu devotamentu si abnegatiune, desvoltati neconcentu virtutile militare, care trebuie se fia podób'a vóstra, si poteti fi siguri astfelu de dragostea Mea, de recunoscinti'a patriei, care va privi in voi scutulu ei puternicu.“

„Ve uresu anu bunu si fericitu.“

Datu in Bucuresci, la 1 Ianuariu 1880.

Carol.

— (List'a Nr. 1) a contribuiriloru incurse la comitetulu subsemnatu in folosulu inundatiloru.*)

1. Paul Dunc'a, consil. gub., in Sibiu 10 fl.; 2. Constantinu Papfalvi, canonicu in Blasiu 15 fl.; 3. Manuilu Ungureanu, avocatulu in Timisiór'a 5 fl.; 4. Visarionu Romanu, directorulu in Sibiu 5 fl.; 5. Petru Chirilescu, protopopu, cá resultatu alu unei colecte intre romanii din Kétegyház 10 fl.; 6. Dela redactiunea „Observatoriulu“ trimisi prin D. Stroe Belloescu, professoru in Bârladu (Romania) cá resultatu alu unei colecte in numit'a urbe, contribuindu in lei noi: DD. Constantinu Banlosiu, militarulu in demisie 12.—, St. St. Dobroriciu proprietariu 40.—, Stefanu Neagoe professoru 30.—, Ioanu Popescu professoru 20.—, N. Borcanescu prof. 10.—, N. Pana, professoru 10.—, V. Lapedatu, prof. 20.—, P. Chenciu, prof. 10.—, P. Drouhetu, professoru 4.—, I. Galinu, professoru 5.—, U. Gatiulescu, prof. 4.—, D. Montani prof. 10.—, A. Hancu prof. 2.—, D. Mateescu prof. 10.—, I. Fétu proprietariu 60.—, C. I. Mulescu proprietariu 20.—, Lascaru Costinu proprietariu 20.60, Lupu Costache proprietariu 11.75, I. Jamandi proprietariu 6.—, D. Cerchez proprietariu 11.10, I. Tuduri proprietariu 20.60, Z. Vilicovicu proprietariu 10.—, P. Armasiu avocatulu 30.—, I. Codrescu avocatulu 20.—, C. Simonescu presidentu la tribunalulu 3.70, X. Y. 10.—, Cost. Codrescu doctorulu in medicina 10.—, M. Brettner farmacistulu 40.—, N. Nicorescu deputatu 10.—, E. Bruckner, farmacistulu 20.—, P. Goiu proprietariu 10.—, N. Casianu diaconu 2.—, A. Gerianu proprietariu 2.—, I. Theodori comerciantulu 4.—, G. M. Barbu comerciantulu 2.—, A. Suti proprietariu 10.—, I. Vasiliu professoru 7.40, N. Costescu capitani 3.70, Stroe Belloescu prof. 69.15, totalulu 600 lei noi a 45 cr. = 270 fl. — Totalu v. a. 315 fl.

Sibiu, 19 Ianuariu 1880.

Comitetulu centralu pentru ajutorarea inundatiloru.

— (Pentru inundatii din Transilvania.) D-nii ampoiati telegrafo-postali, misicati de simtimente de compatimire in fati'a nefericiriloru de care au fostu incercati fratii nostri de peste Carpati, au deschisu o lista de subscriptiuni in folosulu lor si au adunatu 82 lei 5 bani.

Asia cetimu in „Romanulu“ la acarui redactiune se aflá până acuma sum'a de 1334 lei 15 bani, adunata in folosulu celor nefericiti prin inundatiune.

La redactiunea „Alegatoriulu“ s'au adunatu spre acelasiu scopu până acuma, sum'a de 869 lei 30 bani.

— (Unu meteoru.) In 12 l. c. s'au potutu vedea pe ceru in Aradu si giuru, unu globu luminos, care crescendu se schimba intr'o asia-numita curte luminósa, despre care poporulu afirmá, cá este o pórtá deschisa a cerului. Acésta aparitiune nu durá decâtu numai câteva minute si n'a fostu altceva, decâtu unulu din acele multe meteore, care cadu de ordinaru in fiacare anu pe tempulu acesta.

— (Unu cuibu de vipere.) Precum i se scrie din Dev'a diariulu „Kelet“ in un'a din primele dile ale anului acestui'a, nisce lucratori petrari au datu preste unu cuibu, in care se aflau 60—80 de vipere (vipere ammodytes) amortite. Viperele erau bine desvoltate si unele din ele aveau o lungime de 70 centimetre. Acestu casu este memorabilu nu numai pentru marele numeru alu viperelor afate, câtu mai virtosu pentru cá până acuma se credea, cá acesti sierpi veninosi se afla numai pe la Mehadi'a.

— (Vinuri unguresci confiscate in Elvetia.) Diariulu „Züricher Zeitung“ relatédia urmátorele: „In gar'a din Bern s'au confiscatu noue vase cu vinu rosu ungurescu, aprópe la 6000 litre, care éra coloratu cu fucsina si cu o alta materia de colóre vîneta. Acestu vinu falsificatu venea dela unu anume Max Neugebauer din Promontor. Totu la acea gara s'au confiscatu si doue vase cu vinu falsificatu, care au fostu cumperate de cátra unu comerciantulu elvetianu la fati'a locului in Ungari'a.“

— (Emigrantii din Europ'a.) In anulu 1879 au sositu la New-York 156.000 de emigranti din Europ'a. Numai in anulu 1872 cifr'a emigrantiloru au fostu mai mare cá aceea din anulu 1879. Atunci adeca au sositu in portulu dela New-York 293.581 persóne.

Intre cei emigrati elementulu germanu este celu mai preponderantu. Asia au emigratu 24.218 germani, 16.658 irlandesi, 14.213 englesi, 9947 svedesi, 4300 scotiani, 4188 norvegiani, 3708 elvetiani, 1866 valisi, 1664 francesi si 2138 russi.

Bogati'a nationala americana s'au inmultitu prin

*) Cuietarile sumelor trimise la acestu comitetu voru urmá prin publicare in diariile de aici „Observatoriulu“ si „Telegrafulu romanu“. La cerere inse sumele se voru cuitá si separatu.

*) Acésta suma s'a transpusu din partea nóstra inpreuna cu list'a originale, domnului cassariu alu comitetului in siedinti'a din 5/17 Ian. a. c.

emigratiunea a 156.000 persoane cu 22,260.000 dolari, de orecă partea cea mai mare a celor emigrați din Europ'a apartieniu classelor mai avute ale societății.

— (Inportantu pentru dame.) De câteva zile a sosit aicea la Sibiu d-n'a A. Weigel, care dă lectiuni în câteva ore în art'a de a scribi și a calcula rufele după o metoda a densei particulare, pe care o au practicat și introdus în Germani'a, Austri'a și Oland'a. Onorariulu este 1 fl. 50 cr. v. a. Damele ce voru a lua lectiuni, sunt rogate a aduce cu sine câteva bucati de rufe spalate, dar' nescrobite. D-n'a Weigel, care se afla în hotelul Neuriehrer, camer'a Nr. 7 este aplecata a dá lectiuni și pe la case private și la institute, precum și prin corespondența pentru unu honorariu de 1 fl. v. a.

Bibliografia.

— Calendariu pe anulu bisectu 1880, redigeatu de d. Mironu M. Calinescu, secretariulu „Societății pentru cultur'a și literatur'a romana în Bucovin'a.“ Anulu alu VII. Cernauti. Editur'a Societății. Pretiulu 60 cr. v. a.

Acestu calendariu, care au ajunsu a fi singurulu semn de viață și izolatu reprezentante alu literaturii romanesci din frumós'a Bucovin'a, pre langa materi'a calendaristica este de urmatoriulu coprinu: Cronologi'a. Genealogi'a dinastiei imperatresci. Mitropoliele ortodoxe-orientale din Austro-Ungari'a. Sistemulu clerului din Bucovin'a. Mesurile și ponderile cele noua. Tarifa timbrului, a poștei și a telegrafului. Bilciurile. — Almanachulu acestui calendariu coprinde: 24 Prier 1879 s'eu Iubileulu casatoriei de 25 ani alu Maiestatiloru Loru imperiale din Austri'a. — Steau'a Austriei, poesie. — Ursit'a Sorelui, poesie de Ionu Bumbacu. — Florint'a II continuare din anulu trecut, poesie de Ionu Bumbacu. — Cosasiulu, poesie de Const. Morariu. — Gratularea elevilor, poesie de Ionu Bumbacu. — Pastoriulu din Carpati, poesie de Ionu Bumbacu. — Stefanu Voda și Tatarii, tradițiune poporala de S. Fl. Marianu.

— Principii din pedagogi'a generala de Dr. Ilarionu Puscariu protosințelul arhiepiscopescu și asessoru consistorialu. Sibiu 1880. Unu frumosu volumu 8° pe 144 pagine. Pretiulu: 1 fl. v. a. Jume-tate din venitu este destinatu pentru reuniunile inveti-torești din metropoli'a romana gr.-or. a Ungariei și Transilvaniei. Din partene recomandam celorlți chie-mati cu tóta caldur'a acestu opu, din care o parte insemnata a materialulu coprinu în elu au fostu publicatu cá tractate singurate în „Foișor'a Telegrafulu romanu“ din anii 1876 și 1877. Prin acestu opu alu cunoscutulu autoru de specialitate, literatur'a noastră pedagogica a mai primitu o inavutire considerabila și de unu inter-su actualu.

Dela București amu primitu:

— Anuariulu statisticu alu orasiulu București. Anulu I 1879 și

— Darea de s'ema asupra administratiunei comunale a orasiulu București pentru timpulu dela 1 Sept. 1878 până la 1 Sept. 1879 citita consiliulu comunala la deschiderea sesiunei ordinare a a. 1879 de catra primariulu capitalei D. Cariagdi. București 1879.

— Bibliografi'a romana, buletin mensualu alu librării generale din Romani'a și alu librării romane din strainetate. Anulu I, Nr. 12. Decembre.

— Biserici'a și scól'a, fôia bisericesca, scolastica, literaria și economica ese odata pe septamana la Aradu sub redactiunea d. Augustinu Hamsea. Acestu diariu, care este totuodata organulu oficiosu alu episcopiei din Aradu cu 1 Ian. a. c. a intratu în alu IV anu alu esistenței sale. Nr. I coprinde pre langa unu interesantu circulariu alu episcopulu Aradulu Ilustritatea sa Ioanu Matianu urmatori articoli: Salute prin educatiune! de Dr. Lazaru Petroviciu. — Art'a de viață, dupa Smiles — Diverse și Concurse.

Pretiulu de abonamentu este:

Pentru Austro-Ungari'a 5 fl. v. a. pe anu, și 2 fl. 50 cr. pe jumetate de anu. Pentru Romani'a și strainetate 7 fl. v. a. pe anu, și 3 fl. 50 cr. pe jumetate de anu.

Contractulu Socialu.

De J. J. Rousseau.

Capitolulu VIII.

Despre religiunea civila.

(Urmare.)

În fine Români întindându'si cu domni'a lor și cultulu și Dieii lor și adoptandu adesea ei însisi Dieii celorlți invinsi, acordandu atâtu unor câtu și celorlalti dreptulu de cetățenie, poporale acestui imperiu vastu se aflara pe nesimțite avendu o multime de Diei și de culte, care își semanau mai în totu loculu și astfel se întimplă, că paganismulu se nu fia în fine în întreaga lume cunoscutu, decâtu că o singura și aceeași religiune.

Între astfelu de inpregiurari veni Isusu pentru că se infintiese unu imperiu spiritualu pe pamentu, care separandu sistemulu teologicu de sistemulu politicu, făcu că Statulu se își piérdia unitatea și nascu divisiunile interne, care nu au încetatu nici-odata a nelinisci poporale creștine. Pentru că nou'a idea a unui imperiu de alta lume nu putea fi co-

prinsa nici-odata de mintea paganilor, ei considerau în totdeauna pe creștini că adeverați rebeli, cari sub masc'a unei supuneri ipocrite nu asteptau alta, decâtu momentulu în care se se declare independenți, se se face ei domni și se usurpede într'unu modu abilu autoritatea pe care în slabitiunea lor se pareau că o respectă. Acesta au fostu caus'a persecutarilor.

Aceea de ce se temeau pagani se și întimplă. Atunci totulu se schimba. Umilitii creștini își schimbă limbajulu, și acelu pretinsu imperiu de alta lume se vediu sub unu capu vizibilu, schimbându în despotismulu celu mai violentu chiaru pe lumea acestă.

Pentru că înse totu mai există unu principe și legi civile, din aceste doué poteri resulta unu conflictu perpetu de jurisdicțiune, care făcea imposibile ori-ce institutiune buna în Statele creștine și nici-odata cineva nu putea fi în claru, decâtu are se asculte de domnulu seu, s'eu de preotulu seu.

Mai multe popóra s'au încercatu chiaru în Europ'a s'eu în vecinătatea ei de a conservă s'eu a restabili sistemulu vechiu, dară fără rezultatu, pentru că spiritulu cristianismulu infiltrase totu. Cultulu sacru totdeauna au remasu s'eu a știutu se se face independenți de suveranu și a se emancipă de legatur'a necesaria cu corpulu Statulu. Maomedu au avutu prevederi forte sanetose în privinti'a acestă. Elu au știutu se dea base solide sistemulu seu politicu și până candu fu pastrata form'a guvernulu seu sub califi cari i au urmatu, au domnit în acelu guvern unitate perfecta. Înse după ce Arabii au ajunsu a fi unu poporu înfloritoru, erudit, poleitu, molesitu și lasiu, au fostu subjugați prin poporale barbare și atunci divisiunea între cele doué poteri reînșe. De și ea la maomedani este mai puțin accentuata că la creștini, totuși ea există și la ei, cu preferința în sect'a lui Ali și există State, precum este acela alu Persiloru, unde acea divisiune nu înceta de a se face simțita.

La noi, regii Angliei s'au facutu capi ai biserice și totu asemenea și Tarii Rusiei. Înse adoptandu acelu titlu ei nu au devenitu atâtu capi, câtu miniștri și ei nu au castigatu prin elu puterea de a face schimbări, câtu de a menține statu quo. Ei nu sunt legislatori, ci numai principii biserice. Ori unde clerulu reprezenta unu corp,* elu este domnu și legislatoru în sfer'a sa. Existu deci și în Angli'a și în Rusi'a, că și în alte locuri doué poteri și doi suverani.

(Va urmă.)

Post'a redacțiunei.

Respunsu la întrebarea venita dela câțiva amici și clientii de ai dlui avocatulu Dr. Ioanu Ratiu din Turd'a.

Spre bucuri'a noastră comuna ve asiguram, că charulu și scumpulu nostru amicu dr. I. Ratiu, cunoscutulu anteluptatoriu în cauzele noastre nationale și unulu din cei mai devotați aparatori ai cauzelor poporulu nostru, s'a insanetosiatu, traiesce și de 1 septemana încôce a începutu a'si vedé de afacerile cancelariei sale.

Ce însemnă această? Eca ce. Amiculu nostru la întorcerea sa dela Clusiu în ajunulu Craciunulu avu nefericidrea se patia ceea ce se întimplă la mii de insi: la statiunea de posta Baniabiciu resturnându-se trasur'a, s'a lovit reu în sioldulu stangu, medicii înse n'au constatat frantura și nici macaru scriștitura de osu, ci puru și simplu o contuziune violenta, era cur'a întreprinsa fu atâtu de eficace, în câtu scumpulu nostru amicu îngrijitu de iubitori'a sa consôrta cu devotamentu extraordinariu, în 16/4 Ianuariu s'a și ridicatu din aster-nutu, că se'si vedia de afaceri.

Întreaceea neînșpacatii sei vrasmasi, carii dela 1867 încôce se adopera a'i face tóte relele posibile spre a'lu ruină, grabira a lati în tóte partile faim'a falsa despre mórtea lui. Scopulu satanicu era învederatu: a'i înștrăina clientii, pentru carii elu, anume în cauze urbariali, fusese înștatu de către unele auctoritati cu câteva processe disciplinare, din care înse Ratiu își preste totu înșingatoriu.

— Brasiovu 14 Ian. n. Totu ce s'au adaosu până acum de altii la biografi'a lui Ioanu Maiorescu, scrisa și publicata de mine în calendarulu meu din a. 1866, reproducu în „Transilvani'a“ din a. 1877, este parte anachronismu, parte falsificare manifesta de adevuru, ceea ce pociu documentă cu epistolele lui Ioanu Maiorescu publicate de mine totu în Transilvani'a, cu altele mai multe, pe care le posedu în originalu și cu

* Este de observatu bine, că acele asociatiuni ce unescu clerulu, nu sunt de asemenea cu acelea, care se afla în Franci'a, ci comunitatea biserice uneste clerulu într'unu corp. Comuniunea și escumuniciunea sunt pactulu socialu alu clerulu, pactu în puterea caruia elu totdeauna va domni asupra poporilor și asupra regi-lor. Toti preotii, cari au aceleasi legi sunt cetățieni, chiaru și decâtu s'ar află la ambele estremitati ale lumii. Acestă înșventiune este unu capu-d'opera alu politice. La preotii pagani nu există nimicu de asemenea și ei nu formau nici-odata unu corp clericalu.

Not'a lui J. J. Rousseau.

unele documente, care se potu arată în particulariu, dară înca nu se potu publică.

Monumentulu lui Andreiu Murasiu se va pune numai, dacă comitetulu Asociatiunei transilvane și pôte însasi adunarea generale a luă executarea asupr'a sa.

— Processulu dela Blasiu de înainte cu 35 de ani sa va publică nesmintitu. Cunoșcemu bine caus'a in-patientiei; dacă înse amu dispărea noi de pre scen'a vietiei, voru remanea altii, și documentele sunt bine conservate.

— Oradea mare 13/1. Da; înse lucruri roma-nesci, scóse din vieti'a nationala romanescă, în interesulu adeveratu alu natiunei romanesci, nu vei citi nici în trei sute de diarie unguresci sau nemtiesci, era despre biserica cititi în trensele sofisme, bajocuri, istori'a eclesiastica falsificata grosu, fără cunosștința, fără rusfne. De va merge că până în 1878, în 50 de ani veti avea popi unguresci romano-catolici înca și calvinesci. Aci nu mai incăpe se'si face cineva illusiuni

Nu ne miram că se înșune abonarea și citirea diariulu politicu „Magyar Allam“, subventionatu de pre-latii r.-catholici, că-ci acestia știu ce facu și ce scopuri gonescu. Preotiloru „M. Allam“, mirenilor „Hon“, „Ellenör“, „Közöny“; pe acestea au, ori că trebuie se aiba câte 60—70 fl. pe anu.

Depuneri de capitale pentru fructificare

se primescu la institutu subsemnatu cu 5% era sub conditiune de a se anunșia institutu ridicarea depunerii la 6 luni înainte cu 5% interese.

Interesele încep cu diu'a, care urmeza după diu'a depunerii capitalulu și înceta cu diu'a premergétore dilei, în care se ridică depunerea cu acelu adaosu înse, că numai după acele capitale se dau interese, care stau depuse la institutu celu puțin 15 zile.

Cu începerea dela 1 Ianuariu 1880 interesele se plătescu fără delaga.

La dorinti'a deponentelu se potu stabili în diu'a depunerii capitalulu și conditiuni speciali de esolvire, care se înșemna apoi în libelu și în cartea depunerilor institutu. În atare casu, restituirea depunerii urmeza după aceste modalitati speciali.

Depunerile tramise prin posta pe langa comunicarea adresei deponentelu se resolvu totu-deauna în diu'a primirei.

Asemene se potu efectui prin posta anunșari și ridicare de capitale.

Sibiu, în 31 Decembre 1879.

„ALBIN'A“

(113) 3—4 Institutu de creditu și de economii.

Pentru cei ce patimescu de pieptu și plamani.

Wilhelm's

Allopu de plante Schneeberg

alu lui
Franciscu Wilhelm, farmacistu în Neunkirchen (Austri'a de josu.)

În decursu de 25 ani s'au probatu a fi de cea mai mare forță vindicătoare și însurătoare pentru morburile organelor de respiratiune, pentru catarele gâtulu și alu bronchiilor, înse spasmodice, ragusici, multe alte suferinți ale gâtulu și ale plumanilor.

Fôrta de recomandatu este acestu suc de preservativu pe timpuri negrôse și a s'p.r.

Fiindu de unu gustu placutu, elu este folositoru pentru copii și o necesitate pentru omenii cari suferu de plamani; era pentru cantareți și oratori în contra vocii înșurată, s'eu chiaru în contra ragusiculu, elu este unu mijlocu nedispensabilu.

— Numerôse ateste probesa cele afirmate mai susu.

Se afla de vândare în sticle à 1 fl. 25 cr. în Sibiu la d-nii Fried. Thalmayr și I. E. Mieselbacher sen.

Onoratu publicu se ceta totdeauna specialu Wilhelm's Allopu de plante Schneeberg, fiindu-că acesta se produce singuru numai de mine, și de orecă fabricatele puse la vândare sub firm'a Julius Bittner Allopu de plante Schneeberg, sunt înșee imitatiuni nedemne, asupra celorlți atragu deosebit'a atențiune a publiculu cumpertorulu.

(2) 1—25

Editoru și redactoru responsabilu: **G. Baritiu.**

Tipariulu lui **W. Kraft.**